

Điền này BAO GIỎI MỎI TRĨ

(Thơ ông từng chửi Mai Trang và
các em học sinh trường Cam Ly Dalat)

Một người đi rừng bao quanh thác Cam Ly chửi dài tiếng cuội đi ông Hoàng Diêu đến chân
lăng Nguyễn Huệ – cha của Nam Phương Hoàng Hậu, và vua Bảo Đại – là buôn làng của
ông ở K'Ho. Ông ở Kinh ít khi bén mảng vào đây, hàng giờ vùng đất đó là huyện Múi. Ông ở K'Ho
sống yên bình thanh thản, những ngôi nhà sàn thoáng đãng rừng thông già, cảnh đẹp thác
duy nhất trung tâm thành phố. Múi mái nhà có nhiều vượn nhai cùng đàn gia súc ông
nghĩ: con gà trống bao giờ cũng mầy, chân dài lê khêu; con heo mui đen ngòm, như
nhai chích bình tích, thịt ăn ngon, ít mỡ; những trái dưa gang to đùng, nhiều nước mà không
thơm...

Trong huyện Mi có ngôi ký túc xá hai tầng dành cho sinh trung học nữ trú đêm tại huyện buôn làng lân cận. Học sinh K'Ho không chịu học trường Viêt, con nhà khá giả còn học ở trường D'Adran, Lasan... Ngôi khuôn mặt đen đúa bắt vẽ cam chụu sủi phở, đôi mắt to như mắt nai đờy nghê lác, thớ chớ mớ nh kho. Con gái vẽ n mớ c sà rông, tay đeo đờy hớ t cớ m nh ng con trai toàn mớ c âu phớ c.

Sát huyện Mi còn có ngôi trường nữ trú có a mớ t nhà dòng Thiên Chúa Giáo. Trong khuôn viên trường có ngôi nhà thờ đờ c biớ t dành cho ngớ i dân tợ c. Nhà thờ không rợ ng, thiớ t kợ theo kiớ u nhà sàn, hai mái cao hợ n mớ i mét, lợ p ngớ i đờ nhìn bợ thợ nhợ ng giớ n đờ n nợ m lợ t giớ a rợ ng thông và nhợ ng hàng bông giớ y đờ thợ m, khi n ngớ i ta ngợ n ngợ nhợ ng tợ ng cớ nh rợ ng núi Phi Liêng lợ c vợ đờy. Gợ n nhà thờ là dãy ký túc xá dành cho nữ học sinh, xuợ ng xa hợ n dành cho nam sinh, có cớ sần đá bóng, sân bóng chuyợ n và mớ t rợ ng thông bớ t ngàn đờ hợ c sinh cớ m trợ i. Khu ký túc này dành cho con ngớ i giàu có ở các buôn làng sung túc hợ c con các công chợ c cao cớ p ngớ i sợ c tợ c ở Cao nguyên Trung phợ n.

Năm 1975, học sinh trở về nhà, tợ tán, không còn tợ chợ c nào tài trợ cho các em ăn học và nhà trường không đờ c phép nuôi học sinh. Cùng lúc đờy, anh rợ tôi đi học tợ p ở Hàm Tân, chợ Mai Trang – Chợ ruợ t cớ a tợi- bợ đờy ở Quợ ng Đờ c vợ Dalợ t xin đờy lợ i. Thuợ đó các cô gái miớ n Bợ c vào Nam chợ thích ngành thợ ng nghiợ p hay du lợ ch, ngành giáo đờ c cớ n văn hoá và ít tiớ n lợ ng nên thiớ u nhân sợ , chợ Mai Trang đờ c nhợ n ngay. Chợ đờ c phân đờy ở ngôi trường nhợ có bợ n lợ p trong khuôn viên huyện Mi đờ c đờ i tên là xóm 13, ngôi trường nhợ mang cái thác bên cớ nh: trường giớ u học Cam Ly.

Nhà trường gợ m mớ t dãy lợ p học hai tầng lợ u, có bợ n lợ p, mớ i lợ p chợ ng hợ n chợ c em, Soeur Liên làm hiớ u trường, soeur Liớ u đờy lợ p mớ t, ông thợ y dân tợ c Ha Nhan đờy lợ p hai , vì các em chợ a sợ i tiớ ng Kinh, chợ tợi đờy lợ p bợ n, chợ Nguyợ t cùng ở trong xóm đờy lợ p ba. Ngôi trường nợ m giớ a gian nhà nhợ dành cho các soeurs và nhà thờ do cha Trung quợ n. Cha Trung chợ a đờ n tuợ i ba mớ i nhợ ng thông thợ o ngôn ngữ cớ a ngớ i K'Ho, Cill, Radé... Cha còn giớ i thuợ c nam nhợ mớ t ngớ i dân tợ c nguyên thuợ .

Ngớ i Thợ ng trong xóm 13 giớ nghèo nàn. Các tợ chợ c nhân đờ o trường kia không còn nợ a nên học ăn nhợ ng gì thuợ ch trong mớ nh vợ n nhợ bé, không thợ trông chợ vào nguợ n thuợ nhợ p nào khác. Ông già làng còn khá trợ , chợ ng chợ c lợ ch sợ nhợ mớ t ngớ i Kinh nay đờ c làm xóm trường.

Mớ i sáng chợ tợi cùng chợ Nguyợ t đi đờ c con đờ ng mòn tợ cuớ i đờ ng Hoàng Diớ u đờ n đờ u thác Cam Ly rợ i thông thợ quay vợ trường. Các em khi thợ y bóng dáng cô mớ i bớ t đờ u lợ lợ t ra khợ i nhà theo chân vào lợ p. Chúng không í ở giớ nhau. Học sinh dân tợ c ít cãi nhau hợ c to tiớ ng, có gì không phợ i, chúng rợ rợ m to nhợ bợ ng tiớ ng cớ a mình, không cớ n cô phân xợ . Thông minh nhợ t là Halay, con ông xóm trường; xinh xợ n nhợ t là K'Mai. Chợ ng trình học lúc đờ y không rõ ràng, vợ lợ i các em cũng chợ a sợ i tiớ ng Viêt, các cô đờy vài ba phép tính cợ ng trợ , xong buớ i học sinh đờ lợ i sách vợ tợ i trường, không đờ c mang vợ nhà sợ cha mợ lợ y đờ vợ n thuợ c hút. Buớ i tợ i, chợ tợi cùng chợ Nguyợ t đi qua nhợ ng con đờ ng tợ i đen nhợ mớ c lên trường đờy bợ túc văn hoá. Đờ i ánh đèn nhợ ng ngớ i thợ ng ngớ i học nhợ ng bợ ng đớ i, ngớ i khen khét mùi nợ ng.

Đang làm công nhân 18 kg bo bo học b t m; t m tem phi u mua n a kg đ ng, n a cân th t cho c năm nh ng ch t t v n th nh th i vì m t t đã m l i lò làm bánh ph , tuy không đ t nh ng đ nuôi các con. Ch t t thông dong đ c m t năm, th nh tho ng l i b h c trò l y phép đi thăm nuôi ch ng đi c i t o.

Cùng năm y, t t đ y tr ng Đoàn K t- ngôi tr ng Tân Sinh cũ c a ng i Hoa- n m ngay trung tâm thành ph .

H t niên khoá 75-76, có ch th t thành ph : t t c giáo viên đ c thân ph i đi xu ng huy n học vùng kinh t m i! Khi y t t ch a l p gia đình và cũng ch a bao gi r i xa gia đình. Ch t t s t t xu ng vùng kh ho cò gáy khó l y ch ng nên lên phòng giáo đ c xin đi thay. T t là tr ng h p đ c thân duy nh t đ c c Dalat mà không có s quen bi t. Ch t t xu ng đ y tr ng B ng Lai cách Dalat h n 20 km.

M t năm sau, vì lý do an ninh chính tr , m t bu i sáng, đ i s giám sát c a công an và quân đ i, ng i Th ng xóm 13 di đ i vào t n Tà Nung r i sau vào Tà In, các em h c trò theo b m b tr ng. Tr ng Cam Ly tr thành phân tr ng c a tr ng Tr n Bình Tr ng và gi bi n thành tr ng đ y lái xe c a thành ph . Và sau đó ch t t cũng ngh vi c vì lý l ch c a ch ng, ch v Saigon tr thành ng i bán trà thô.

Ngay vào th i đ m y, t t không c m nh n đ c s cao c c a s hy sinh c a ch t t dành cho mình, m c nhiên nh n nh th đó là đ i u mà b t c ng i ch nào cũng ph i làm cho em. Ph i m t m t th i gian khá dài, ch ng h n ch c năm sau, khi các b n cùng tu i đi xu ng huy n đ t đó, đã m t tu i tr vùng đ t c n c i, s c kho không còn vì ngã n c, mu n v l i Dalat ph i ch y v y m t t n. Đa ph n các b n đ u quá thì khi tr v l i nhà. Ph i m t nhi u năm n a, t t m i c m nh n đ c s cao c c a ch t t ; m t cô gái m nh mai, tay xách chi c túi x c, đ ng ngã ba đ ng, đ t b i m t mù, gi a tr a hanh n ng đ đón xe v nhà mà lòng ng n ngang chuy n ch ng trong tr i c i t o, chuy n mình ph i s ng th nào trong hi n t i, chuy n gia đình mình đông em út trong th i bao c p v i lý l ch c a ba t t quá n ng n ...

T t nghĩ v ch t t- ch Mai Trang- r t lâu, ngoài tình ru t th t, t t n ch nhi u th mà có l h t c đ i này t t cũng không th nào tr đ c!

PH M MAI H NG